

פרשת שמות – כיצד העלה משה טענות כלפי ההנהגה האלוקית?

1. **שמות ה'**: ויראו שטרי בני ישראל אותם ברע לאמור, לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו: ויפגעו את משה ואת אהרן ... ויאמרו אליהם: ירא ה' עליכם וישפוט אשר **הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו**: וישב משה אל ה' ויאמר: ה' למה הרעתה לעם הזה? למה זה שלחתני? ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, **הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך**.

רבנו בחיי י': מיום שהתרו בפרעה, הכביד עליהם העבודה ואמר משה לקב"ה למה הרעותה ... ונתכסה שלושה חדשים – אייר, סיון ותמוז ... נמצא שהמכות התחילו בחודש אב, דם באב, צפרדע באלול, עד חודש אדר שבו הייתה מכת ארבה, מכת חושך בניסן ובכורות בליל טו בניסן.

שמות ו': ויאמר ה' אל משה: עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו. **רבינו בחיי ה,כב**: נראה לי מפשט הכתוב שאין חטא למשה בדיבור 'למה הרעותה' ... שהרי חזר והזכירו פעם אחרת בפרשת מתאוננים: 'למה הרעותה לעבדך?' ואילו הרגיש משה שהקב"ה חשבו לו לחטא, לא היה חוזר עליו. **רש"י**: 'עתה תראה' - הרהרת על מדותי, לא כאברהם שאמרתי לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ואחר כך אמרתי לו 'העלה לעולה' ולא הרהר אחר מדותי. לפיכך 'עתה תראה' - העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ.

2. **תורה אור לבעל התניא כג,סע"א**: לוי הוא בחינת התקשרות, כמו שכתוב 'הפעם ילווה אישי אלי', והוא בחינת המחשבה, כנראה בחוש שמי שהוא בעל מחשבה, אינו מרגיש כלל בעסקים החולפים לפניו מחמת גודל התקשרותו במחשבה ... ולכן יצא ממנו משה שהיה כבד פה וכבד לשון, דהיינו שלגודל התקשרותו בבחינת ביטול, ונחנו מה, לא היה יכול להיות משפיע כו' שהוא בחינת הדיבור כו'.

3. **נועם אלימלך ריש וארא**: 'וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' – הנה 'וידבר אלוקים' הוא לשון קשה, ש'אלוקים' הוא מידת יראה, אבל 'ויאמר אליו אני ה'' הוא שבא במידת אהבה. ויש לומר שבתחילה דיבר אתו משפט על שהקשה לומר למה הרעותה לעם הזה וכדאיתא במדרש שהטיח דברים כלפי מעלה. אמנם באמת ח"ו שמשה רבנו יטיח דברים נגד השי"ת, רק זה היה מחמת גודל אהבת ישראל שבו ... ולכן הפירוש כך: אף שהיה ראוי לדבר משפט על שהקשה לדבר כו' אך כיון שהיה מגודל אהבת ישראל שהיא אהבת הבורא, לכן 'ויאמר אליו אני ה'' שהיא אמירה בלשון רכה.

4. **תורת מנחם לב/377**: עיקר עניינו של משה הוא "חכמה" והוא זה שנתן את התורה לישראל ואילו עיקר עניינם של האבות הוא "מדות" והם הורישו לישראל דרך זו של עבודת ה' עם המידות. ומטעם זה שעיקר עניינו של משה הוא חכמה ושכל, שאל את השאלה, דמכיון שטבע השכל הוא לרצות להבין כל עניין, הרי מפריעה לו השאלה בעבודתו. אולם הקב"ה ענה למשה שאפילו מי שעיקר עניינו הוא חכמה, צריכה להיות אצלו התכללות המידות ... שגם בשכלו תהיה התנועה דקבלת עול.

רבינו בחיי שם: אין חטא למשה בדיבור 'למה הרעותה' ... אלא החטא היה במה שאמר: 'ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה' ... והדיבור הזה הוא כמהרהר אחר מידותיו וכמטיח דברים כלפי השי"ת. ולכך השיב לו: 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה' [היינו שהחמרת המצב היא עצמה חלק מהגאולה] ... כל מה שהרע לעם יתהפך עליו עד שהוא בעצמו יודה בשלוחם על כרחו.

מכתב לילד אלחנן כהן (סיון תשמ"א, תרגום אישי מאנגלית): קיבלתי את מכתבך בו אתה מבקש לדעת יותר על השם וכו'. הרצון של ידע כזה הוא, כמובן, ראוי לשבח, ולכן המלך דוד הורה לבנו שלמה 'דע את אלוקי אביך ועבדהו בלב שלם', אך יש זמן מתאים לכל דבר, ובינתיים הדבר הכי חשוב הוא להתרכז במילוי המצוות ובלימוד התורה שלך, ובבוא הזמן, תדבר עם המורה שלך או הרב בקהילה שלך על השאלה שיש לך. אין ספק כי אין צורך להצביע על כך שהסדר בקיום המצוות הוא נעשה לפני 'נשמע' (הבנה) – ו(דווקא) באמצעות המעשה מגיע היהודי להבנה במלוא המידה.